

Paavalin kirje galatalaisille

Galata, eli גלטיא, tulee gallialaisten ikivanhan siirtokunnan nimestä. Hieronymuksen aikaan - hänen omien kirjoitustensa mukaan - alueen asukkaat vielä 400-luvun alussa puhuivat heidän omaa, tuntemattomaksi jäänyttä kieltään. Juutalaisten siirtokunnissa käyttökielenä oli aramea ympäri maailmaa. Arameassa sana galuta merkitsee orjuutettua, siteissä olevaa. Tämän tiedon pitäisi riittää perusteluksi sille, että kirje on tarkoitettu muillekin, kuin vain vanhalla geografisella Galatian alueella asuneille. Myös Keefan, eli Pietarin, kirje on suunnattu laajalle alueelle, Galata ja Kappadokia (joka on vanhan testamentin puolella Kaftor) mukaanluettuina. Vaikka kreikka olikin käytössä, tekstit kirjoitettiin arameaksi ja käännettiin kreikaksi. Kirkkohistoria kertoo lähinnä Luukkaan kääntäneen Paavalin tekstejä kreikan kielelle. Kreikan alkuperän puolustajia tämä maailma on täynnä, mutta kukaan ei voi varmuudella väittää mitään. Sanaerot teksteissä puhuvat aramean alkutekstin puolesta. Herra itse puhukoon sanansa kautta;

Critical Text 1920 mukaan. Siunattuja lukuhetkiä,

Piikkiössä joulukuussa 2013, ja kielelliset korjaukset ja tarkistukset 5. helmikuuta 2015.

Tuomas Levänen

1:1 פולוס שליחא לא מן בנינשא ולא ביד ברנשא אלא

vaan ihmisen poika kädessä eikä ihmislapsista ei lähetetty Paulos .

ביד ישוע משיחא ואלהא אבוהי הו דאקימה מן בית מיתא

kuolleet huoneesta hänet nosti joka hän isänsä Jumala ja Messias Jeshua kädessä

Paulos, apostoli – ei ihmislasten kautta, eikä miehen kautta, vaan Jeshuan, Messiaan käden kautta, ja Jumalan, hänen isänsä – hänen, joka herätti hänet kuolleiden huoneesta.

2 וכלהון אחא דעמי לעדתא דאית בגלטיא:

Galtiassa on joka seurakunnalle kanssani joka veljet he kaikki ja .

Ja ne kaikki veljet, jotka ovat minun kanssani; seurakunnalle, joka on Galtiassa.

3 טיבותא עמכון ושלמא מן אלהא אבא ומן מרן ישוע

Jeshua herraltamme ja isä Jumalasta rauha ja kanssanne siunaus .

משיחא:

Messias

Siunaus olkoon teidän kanssanne, ja rauha isältä Jumalalta, ja meidän herraltamme Jeshualta, Messiaalta.

Laitan *teivutha* mieluummin siunaus kuin armo, joka olisi *rechema*, mutta kyllä sen voi armoksikin laittaa. Siunaus taas *barka* (hepr. *birkath*), sanoilla on vähän eri sävyjä. Jastrowin sanakirjan mukaan *teivutha* on 'hyvyys, hyvä teko, hyöty, mielihyvä'. Kreikassa on *kharis*, armo, josta tulee hyväntekeväisyyskin, 'charity'.

4 הו דיהב נפשה חלף חטהין דנפצין מן עלמא הנא בישא

paha tämä maailmasta vapautti joka syntimme puolesta sielunsa antoi joka hän .

איך צבינה דאלהא אבון:

isämme Jumalan tahtonsa kuin

Hän, joka antoi sielunsa meidän syntiemme puolesta, joka vapautti meidät tästä pahasta maailmasta, meidän isämme, Jumalan tahdon mukaan.

5 דלה שובחא לעלם עלמין אמין:

amen iankaikisuudet iankaikkisuudelle kunnia hänelle .

Hänelle kunnia iankaikkisesta iankaikkiseen, amen.

6 מתדמר אנא איכנא בעגל מתהפכין אנתון מן משיחא הו

hän Messiaasta te kääntyneet nopeudessa kuinka minä ihmettelen .

דקרכון בטיבותה לאחרתא סברתא:

toivoon toiselle siunauksessaan teidät kutsui

Minä ihmettelen, kuinka nopeasti te olette kääntyneet Messiaasta – hänestä, joka hyvydessään kutsui teidät – toiseen toivoon.

Sevarta on toivon sanoma, eikä evankeliumi, mutta ehkä lukijaa kohtaan ystävällisempää kuitenkin käyttää sitä "evankeliumi"-sanaa tästä alkaen.

7 אידא דלא איתיה אלא אנשא הו אית דדלחין לכון וצבין

tahtovat ja teille murehduttavat jotka (akk.) on ihmisiä vaan se ole ei jota sellainen .

דנשחלפון סברתה דמשיחא:

Messiaan evankeliuminsa vaihtaisitte että

Sellaiseen, jota ei ole olemassa, mutta siellä on muutamia, jotka teitä murehduttavat, ja haluavat, että te vaihtaisitte pois sen Messiaan evankeliumin.

8 אף אן חנן דין או מלאכא מן שמיא נסברכון לבר

ulkopuolella teitä evankelioiva taivaista enkeli tai kuin me tai myös .

מן מא דסברנכון נהוא חרם:

kirottu oleva evankeliumimme se mistä

Jos me, tai vaikka enkeli taivaista teitä evankelioi ulkopuolella sen, mistä meidän evankeliumimme on, hän olkoon kirottu.

Charim, "karma", tarkoittaa Jumalan kiroamaa, ihmisten kirouksille on eri sana. Aramean sanamuoto ei anna ymmärtää, että näyttäisi siltä, että välttämättä olisi jo tässä ajassa kirottu, mutta eräänä päivänä...

9 איכנא דמן לוקדם אמרת והשא תוב אמר אנא דאן אנש

ihminen jos että minä sanon taas nyt ja sanoin edeltä että kuten .

מסבר לכוז לבר מן מא דקבלתון נהוא חרם:

kirottu oleva saaneet jonka mistä siitä ulkopuolella teille evankelioi

Kuten edeltä sanoin, ja nyt taas minä sanon, että jos joku evankelioi teitä ulkopuolella siitä, mitä olette ottaneet vastaan, hän olkoon kirottu.

10 השא גיר לבנינשא הו מפיס אנא או לאלהא או לבנינשא

ihmislapsille tai Jumalalle tai minä vetoan hän ihmislapsille sillä nyt .

בעא אנא דאשפר אלו גיר עדמא להשא לבנינשא שפר הוית

ollut kaunis ihmislapsille nyt tähän kunnes sillä jos miellyttää minä etsin

עבדא דמשיחא לא הוא הוית:

ollut olen ei Messiaan palvelija

Sillä nyt, ihmislapsiinko minä vetoan vai Jumalaan? Pyrinkö miellyttämään ihmislapsia? Sillä jos olen tähän saakka miellyttänyt ihmislapsia, en ole ollut Messiaan palvelija.

11 מודע אנא לכוז דין אחי דסברתא דאסתברת מני לא הות

ollut ei minun evankelioitu joka evankeliumi että veljeni mutta teille minä kiitän .

מן ברנשא:

ihmisten pojista

Mutta minä kiitän teitä, veljeni, että se evankeliumi, jota olen evankelioinut, ei ollut ihmisistä.

12 אפלא גיר אנא מן ברנשא קבלתה וילפתה אלא בגלינא

ilmestyksessä minä sen opin ja sen saanut ihmisten pojista minä sillä eikä myös .

דישוע משיחא:

Messias Jeshuan

Enkä minä edes saanut sitä ihmisiltä. Minä olen oppinut sen siinä Messias Jeshuan ilmestyksessä.

13 שמעתון גיר הופכי דמן קדים דביהודיותא דיתיראית רדף

vainosin runsaasti että juutalaisuudessa joka entisestä että elämäntapani sillä olette kuulleet .

הוית עדתה דאלהא וחרב הוית לה:

hänelle olin tuhosin ja Jumalan seurakuntansa olin

Sillä te olette kuulleet entisestä elämäntavastani, joka oli juutalaisuudessa, että minä runsaasti olin vainoamassa Jumalan seurakuntaa, ja olin sen tuhoaja.

14 ומתיתר הוית ביהודיותא טב מן סגיאא בני שני דאית הוא

oli joka vuodet lapset monista hyvin juutalaisuudessa olin ohitin ja .

בטוהמי ויתיראית טאן הוית ביולפנא דאבהי:

isieni opetuksessa olin kiivas olin erittäin ja suvussani

Ja minä ohitin siinä juutalaisuudessa paljon ikäisiäni, jotka olivat minun sukuani, ja olin erityisen kiivas isieni opetusten puolesta.

Ohittaa; tulla suuremmaksi, runsaammaksi, rikkaammaksi.

15 כד צבא דין הו מן דפרשני מן כרס אמי וקרני בטיבותה:

hyvydessään kutsui ja äitini kohdusta minut erotti joka hän mutta tahtoi kun .

Mutta kun tahtoi hän, joka minut erotti äitini kohdusta, ja kutsui minut hyvydessään,

16 דנגלא ברה בי דאסבריוהי בעממא בר שעתה לא גלית

paljastanut en hetkensä poika kansakunnissa häntä julistaisin että minussa poikansa paljastava että .

לבסרא ולדמא:

verelle ja lihalle

Että paljastaisi minussa hänen poikansa, että häntä evankelioisin kansakunnissa, en siinä silmänräpäyksessä paljastanut tätä ihmisille,

Tässä jakeessa on kaksi aramean sanontaa. *Bar satha*, "hetken poikanen", tarkoittaa "samalla sekunnilla" nykyisessä puhekielessämme. "Lihaa ja verta", *basar ve'dama*, tarkoittaa taas ihmisiä yleensä.

17 ולא אזלת לאורשלם לות שליחא דמן קדמי אלא אזלת

menin vaan edeltäni jotka apostolien luokse Jerusalemille mennyt enkä .

לארביא ותוב הפכת לדרמסוק:

Darmsok'ille palasin taas ja Arabialle

Enkä minä mennyt Jerusalemiin niiden apostolien luokse, jotka olivat minua ennen, vaan menin Arabiaan ja palasin taas Damaskoon.

18 ומן בתר תלת שנין אזלת לאורשלים דאחזא לכאפא וקוית

pysyin ja Keefa'lle näkemään Jerusalemille menin vuodet kolme perästä ja .

לזתה יזמתא חמשתער:

viisitoista päivää luonaan

Ja kolmen vuoden jälkeen minä menin Jerusalemiin, nähdäkseni Keefan, ja pysyin hänen luonaan ne viisitoista päivää.

Kreikan käsikirjoituksista melko tarkkaan puolet sanoo Pietari, ja toiset Keefas. Delitzschin hebreassa Keefa.

19 לאחרין דין מן שליחא לא חזית אלא אן ליעקוב אחוהי

veli Jakob'lle jos vaan nähnyt en apostoleista mutta toisille .

דמרן:

herramme

Mutta muita niistä apostoleista minä en nähnyt – paitsi Jakobin, meidän Herramme veljen.

20 הלין דין דכתב אנא לכזן הא קדם אלהא דלא מכדב אנא:

minä valehtele en että Jumala edessä katso teille minä kirjoitan joka mutta nämä .

Mutta nämä asiat, joista minä teille kirjoitan, katso, Jumalan edessä, että minä en valehtele,

21 מן בתר הלין אתית לאתרותא דסוריא ודקיליקיא:

Kilikian ja Surian maakunnille tulin nämä perästä .

Näiden jälkeen minä tulin Syyrian ja Kilikian maakuntiin.

22 ולא ידען הוי לי באפין עדתא דביהוד הלין דבמשיחא:

Messiaassa jotka nämä Jehudassa jotka seurakunnat kasvoissani minun oli tunnetut eikä .

Eivätkä minun kasvoni olleet tunnetut Juudean seurakunnille, niille, jotka ovat Messiaassa.

23 אלא הדא בלחוד שמעין הוו דהו דמן קדים רדף הוא לן

meille oli vainonnut entisestä joka hän että olivat kuulleet yksin tämä vaan .

השא הא מסבר הימנותא הי דמן קדם זבנא מסחף הוא:

oli hajottanut ajat edestä jota se uskoa saarnaa katso nyt

Vaan olivat ainoastaan kuulleet, että hän, joka ennen meitä vainosi, katso, nyt hän saarnaa sitä uskoa, jota hän ennen oli hajottamassa.

24 ומשבחין הוּוּ בִּי לְאֱלֹהֵא:

Jumalalle minussa olivat ylistivät ja .

Ja he ylistivät Jumalaa minun kauttani.

2:1 תּוֹב דִּין מִן בְּתֵר אַרְבַּע־סָרָא שְׁנַיִן סִלְקַת לְאַוְרֻשָׁלַם עִם

kanssa Jerusalemile ylös menin vuodet neljätoista perästä mutta taas .

בְּרַנְבָּא וּדְבַרְתָּ עִמִּי לְטָטוּס:

Titukselle kanssani toin ja Bar Naba

Mutta taas, neljäntoista vuoden jälkeen, minä menin ylös Jerusalemiin Barnaban kanssa, ja toin Tituksen mukani.

Bar Naba, ”profetioiden poika”. Aramean kielinen nimi.

2 סִלְקַת דִּין בְּגַלְיִנָּא וּגְלִיתָ לְהוֹן סְבַרְתָּא דְּמַכְרֻז אֲנָא בְּעַמְמָא

kansakunnissa minä saarnaan jota evankeliumi heille paljastin ja ilmestyksessä mutta menin ylös .

וּחְוִיתָהּ לְאַיְלִין דְּמַסְתַּבְּרִין הוּוּ דְּמַדְּם אִיתִיהוֹן בִּינִי וּלְהוֹן דְּם

muuten heille ja minussa olivat jotain että oli pidettiin joita niille sen näytin ja

סְרִיקַאִית רְהַטְתָּ אֲוּ רְהַטְתָּ אֲנָא:

minä juokse tai juossut turhaan

Mutta minä menin sinne ilmestyksen kautta, ja paljastin heille sen evankeliumin, jota minä julistan kansakuntien keskuudessa, ja osoitin sen kahdenkesken niille, jotka jotain olivat, etten olisi turhaan juossut tai juokse.

Kahdenkesken; sanatarkasti ”minun ja heidän välillään”.

3 אִף טָטוּס דְּעִמִּי דְּאַרְמִיָּא הוּוּ לֹא אֲתַאֲנִס דְּנַגְזוֹר:

ympärileikkauksen pakotettu ei oli aramealainen joka kanssani joka Titus myös .

Myös Titus, joka oli minun kanssani, joka oli aramealainen – ei pakotettu ympärileikkaukseen.

Tässä on erikoinen ilmiö. Kreikan teksteissä aramealainen ja aramea on joka kohtaan vaihdettu kreikkalaiseksi. MUTTA, se kreikan sana, jota tässäkin käytetään, Ἑλληνη merkitsee myös ’hellenistiä’, aatesuuntaa, ei välttämättä kansalaisuutta. Gingrich’n sanakirja; ”kreikkalainen, hellenisti, kreikan taitoinen ihminen”. Tiitus on kuitenkin normaali roomalainen nimi.

Ἑλληνη, ἥνος, ὁ a Greek, a Hellene, one who speaks Greek Ro 1:14. Gentile, non-Jew Ac 11:20 v.l.; 20:21; 1 Cor 1:24; Gal 3:28. Of proselytes J 12:20. Of ‘God-fearers’ or people in sympathy with Israel’s heritage Ac 17:4. [pg 63]

4 מטל דין אחא דגלא דעלו עלין דנגשון חארותא דאית לן

meille on joka vapaus vakoilemaan yllemme sisään jotka väärä joka veljet mutta tähden .

בישוע משיחא איכנא דנשעבדונני:

minut orjuuttaakseen siten Messias Jeshuassa

Mutta niiden väärrien veljien tähden, jotka astuivat keskuuteemme vakoilemaan sitä vapautta, joka meillä on Jeshuassa, Messiaassa, siten orjuuttaakseen minua,

5 אפלא מלא שעא אתרמין לשועבדהון דשררה דסברתא

evangeliumin totuutensa että sortamiselleen taipuneet hetki täysi ei myös .

נקוא לותכון:

luonanne jatkamme

Emmekä hetkeksikään taipuneet heidän alistamiselleen, että jatkaisimme teidän kanssanne sen evangeliumin totuutta.

6 הנון דין דמסתברין דאיתיהון מדם מן דין איתיהון לא בטיל

huolena ei olivat mutta kuka mitään olivat että pidettiin joita mutta nämä .

לי אלהא גיר באפי בנינשא לא נסב הנון דין הלין מדם לא

ei asiaa nämä mutta nuo hyväksy ei ihmislapset kasvoissani sillä Jumala minulle

אוספו לי:

minulle lisätty

Mutta nämä, joita jonain pidettiin, eivät olleet minun asiani, sillä Jumala ei katso ihmislusten kasvoihin, mutta nämä eivät ottaneet vastaan tätä asiaa, joka oli minulle laitettu.

7 אלא אחרניאית חזו גיר דאתהימנת סברתא דעורלותא אידך

kuin ympärileikkaamattomien evankeliumi oli uskottu että sillä näkivät päinvastoin vaan .

דאתהימן כאפא בגזורתא:

ympärileikatuissa Keefa uskottiin jolle

Vaan päinvastoin, sillä he näkivät, että minulle oli uskottu se ympärileikkaamattomien evankeliumi, niin kuin Keefa'lle se uskottiin ympärileikattujen keskuudessa.

8 הו גיר דחפט לכאפא בשליחותא דגזורתא חפט אף לי

minulle myös rohkaisee ympärileikattujen apostolinvirassa Keefa'lle rohkaisee joka sillä hän .

בשליחותא דעממא:

kansakuntien apostolinvirassa

Sillä hän, joka rohkaisee Keefa'a siinä ympärileikattujen apostolin työssä, rohkaisee myös minua niiden muiden kansakuntien apostolin työssä.

9 וכד ידעו טיבותא דאתיהבת לי יעקוב וכאפא ויוחנן הנון

nämä Johannan ja Keefa ja Jakob minulle annettu joka hyvyys tiesivät kun ja .

דמסתברין הוו דאיתיהון עמודא ימינא דשותפותא יהבו לי

minulle annettiin yhteistyön oikea (käsi) pylväät olevat jotka oli pidettiin joita

ולברנבא דחנן בעממא והנון בגזורתא:

ympärileikatuissa nämä ja kansakunnissa me jotka Barnaballe ja

Ja kun he tunsivat sen siunauksen, joka minulle oli annettu, Jakob ja Keefa ja Johannan, nämä, joita pidettiin pylväinä, antoivat yhteistyön oikeaa kättä minulle ja Barnaballe, jotka olemme muiden kansakuntien keskuudessa – ja nämä ympärileikattujen keskuudessa.

10 בלחוד דלמסכנא הוין עהדינן ואתבטל לי דהי הדא

tämä se että minulle huolen aihe ja muistaisimme me köyhiä että yksin .

אעבדיה:

sen tekemään

Meidän tulee ainoastaan muistaa köyhiä – ja tämä on minullekin huolen aihe, että sitä tekisin.

11 כד אתא דין כאפא לאנטיוכי באפוהי אכסתה מטל

koska nuhtelin kasvoihinsa Antiokialle Keefa mutta tuli kun .

דמתקלין הוו בה:

hänessä oli kompastuivat että

Mutta kun Keefa tuli Antiokiaan, nuhtelin häntä vasten kasvoja, koska hänen kauttaan oli kompastuttu.

12 דעדלא נאתון אנשא מן לות יעקוב עם עממא אכל הוא

oli syömässä kansa kanssa Jakob läsnäolosta ihmisiä tulisivat saakka että .

כד אתו דין נגד הוא נפשה ופרש מטל דדחל הוא מן הנון

näistä hän pelkäsi että koska erotti ja sielunsa hän vetäytyi mutta tuli kun

דמן גזורתא:

ympärileikkauksesta jotka

Että aikaisemmin oli tullut Jakobin luota ihmisiä, kun hän oli syömässä muiden kansojen ihmisten kanssa, mutta kun he tulivat, hän vetäytyi sivuun ja erotti sielunsa heistä, koska hän pelkäsi niitä ympärileikattuja.

13 ואתרמיו הוו עמה להדא אף שרכא דיהודיא הכנא דאף

myös että siten Jehudalaisten toiset myös tässä kanssaan oli seurauksena ja .

ברנבא אתדבר הוא למסב באפיהון:

heidän kasvoissaan hyväksymään hän johdatettu Barnaba

Ja tämän seurauksena heidän kanssaan, tässä myös toisetkin juutalaiset kompastuivat, että he näin johtivat Barnabankin puolueellisuuteen.

Kasvoinhin katsominen on arameassa oppiarvon tai muun yhteiskunnallisen aseman korottamista.

14 וכד חזית דלא אזלין תריצאית בשררה דאונגליון אמרת

sanoin evankeliumin totuudessaan vanhurskaasti vaeltaneet ettei näin kun ja .

לכאפא לעין כלהון אן אנת דיהודיא אנת ארמאית היא אנת

sinä elät aramealaiset te jehudalainen sinä jos he kaikki silmille Keefa'lle

ולא יהודאית איכנא אלץ אנת לעממא דיהודאית נחון:

eläisivät jehudalaiset että kansakunnille te pakotatte miksi jehudalaiset eikä

Ja kun minä näin, etteivät he vaeltaneet suoraan evankeliumin totuudessa, minä sanoin Keefalle, heidän kaikkien nähden, "jos sinä olet juutalainen, te elätte kuin aramealaiset eikä niin kuin juutalaiset, miksi te pakotatte muita kansakuntia elämään niin kuin juutalaiset?"

Kirjeessä käytetään kreikassa esiintyvää sanaa evankeliumista ensimmäisen kerran. Sana tulee LXX tekstistä, jossa Davidille tuodaan 'hyvä sanoma'. 2Sam.18:27. Sana on tässä muodossa 12 kertaa UTn arameassa. Vanhurskaudesta on harvinainen sana, *teritsa*, joka esiintyy mm. TgPs.45.7 ja muissakin psalmeissa noin kymmenen kertaa.

15 חנן גיר דמן כינן יהודיא חנן ולא הוין מן עממא חטיא:

syntiset kansakunnista me ole emmekä ovat jehudaa luonnostamme jotka sillä me .

Sillä me olemme juutalaisia luonnostamme, emmekä syntyisistä kansakunnista.

16 מטל דידיענין דלא מזדדק ברנשא מן עבדא דנמוסא אלא

vaan sanan teoista ihmisen poika puhdistu ettei tiedämme koska .

בהימנותא דישוע משיחא אף חנן בה בישוע משיחא הימנן

uskomme Messias Jeshuassa hänessä me myös Messias Jeshuan uskollisuudessa

דמן הימנותה דמשיחא נזדדק ולא מן עבדא דנמוסא מטל

koska sanan teoista eikä puhdistuvat Messiaan uskollisuudestaan että

דמן עבדא דנמוסא לא מזדדק כל בסר:

liha kaikki puhdistu ei sanan teoista että

Koska me tiedämme, ettei ihminen vanhurskaudu kirjoitetun sanan teoista, vaan siitä uskollisuudesta, joka on Jeshuan, Messiaan, jos me häneen, Jeshuaan, Messiaaseen, uskomme, että siitä Messiaan uskollisuudesta tulee vanhurskaaksi, eikä kirjoitetun sanan teoista, koska sanan teoista ei mikään liha tule vanhurskaaksi.

Tämä on pitkin talmudiakin rabbiin suuri kysymys, koska ”joka ne täyttää, on niistä elävä” – siinä ei lue, että tulisi pyhäksi tai vanhurskaaksi. Se oli yksi syy siihen, että Paavali pystyi sanomaan, ”me tiedämme, ettei...”

17 אן דין כד בעינן דנזדדק במשיחא אשתכחן לן אף חנן

me myös meille havaitaan Messiaassa vanhurskautettu että etsimme kun mutta jos .

חטיא מדין ישוע משיחא משמשנא הו דחטיתא חס:

”ei näin!” synnin hän palvelija Messias Jeshua silloin syntiset

Mutta jos me etsimme vanhurskautusta Messiaan kautta, ja meidät havaitaankin syntisiksi, onko Jeshua, Messias, sitten synnin palvelija? Älä sano näin!

Chas, on aramean huudahdus, joka on ”ei missään tapauksessa”, ”älä nyt hulluja puhu” ym. Kreikassa vastaavaa sanontaa ei ole, *ginomai* on käytössä, mutta sana sinänsä ei merkitse samaa asiaa.

18 אן גיר לאילין דסתרת תוב להין בנא אנא חוית על נפשי

sieluni vastaan osoittanut minä rakennan näille taas tuhosin jotka näihin sillä jos .

דעבר על פוקדנא אנא:

minä käsky vastaan teen

Sillä jos minä näihin asioihin, jotka jo tuhosin, taas rakennan, jotka ovat minun sieluani vastaan, minähän toimin sitä käskyä vastaan!

19 אנא גיר בנמוסא לנמוסא מיתת דלאהא אחא:

eläisin Jumalalle että kuollut sanalle sanassa sillä minä .

Sillä minä olen kirjoitetun sanan kautta kuollut sille sanalle, että eläisin Jumalalle.

20 ועם משיחא זקיף אנא ומכיל לא הוא אנא חי אנא אלא חי

elää vaan minä elää minä olen en siis ja minä ristiinnaulittu Messias kanssa ja .

בי משיחא והנא דהשא חי אנא בבסר בהימנותא הו דברה

poikansa hän uskollisuudessa lihassa minä elän nyt joka tämä ja Messias minussa

דאלהא חי אנא הו דאחבן ויהב נפשה חלפין:

meidän puolesta sielunsa antoi ja meitä rakasti joka hän minä elän Jumalan

Ja minut on ristiinnaulittu Messiaan kanssa, enkä minä enää elä, vaan Messias elää minussa, että minä, joka elän lihassa, eläisin Jumalan pojan uskollisuudessa – hänen, joka rakasti meitä ja antoi oman sielunsa meidän puolestamme.

Kaikissa kreikan teksteissä jakeen loppu on yksikössä, ”rakasti minua.. minun puolestani”.

21 לא טלם אנא טיבותה דאלהא אן גיר ביד נמוסא הי

se sana kautta sillä jos Jumalan siunauksensa minä hylkää en .

זדיקותא משיחא מגן מית:

kuoli turhaan Messias vanhurskaus

Minä en hylkää Jumalan hyvyttä! Sillä jos se vanhurskaus olisi kirjoitetun sanan kautta, silloinhan Messias kuoli turhaan.

3:1 או חסירי רעינא גלטיא מנו חסם בכון דהא איך הו

hän kuin katso että teissä estää kuka galata järki puuttuu voi! .

דמצר ציר הוא קדם עיניכון ישוע משיחא כד צליב:

ristiinnaulittiin kun Messias Jeshua silmienne edessä oli kuvallinen kuvattu joka

Voi! Järki puuttuu, Galata! Kuka teidän keskuudessanne on esteenä, että katso, hän, joka oli kuvainnollisesti teidän silmienne eteen ristiinnaulittuna, Jeshua, Messias.

2 הדא בלחוד צבא אנא דאדע מנכון מן עבדא דנמוסא

sanan teoista teistä tietää että minä tahdon yksin tämä .

נסבתון רוחא או מן שמעא דהימנותא:

uskollisuuden kuulemisesta tai henki te saaneet

Tämän minä vain tahdon teistä tietää; saitteko te hengen kirjoitetun sanan toteuttamisesta, vai uskollisuuden kuulemisesta?

3 הכנא סכלין אנתון דשריתון ברוחא והשא בבסר

lihassa nyt ja hengessä aloititte että te tyhvät siten .

משלמין אנתון:

te lopetatte

Näin tyhmiäkö te olette, että aloititte hengessä ja nyt, lopetatte lihassa?

4 הלין כלהין איקא סיברתון ואשתוף דין איקא:

turhaan mutta voi että! ja kestäneet turhaan ne kaikki nämä .

Turhaanko te kaikki olette vaivaa nähneet? Voi, kunpa se ei olisi turhaa!

5 הו הכיל דיהב בכון רוחא וסער בכון חילא מן עבדא

tekemisestä voimaa teissä aikaansaa ja henki teissä antoi joka sen tähden hän .

דנמוסא או מן שמעא דהימנותא:

uskollisuuden kuulemisesta tai sanan

Sen tähden, hän, joka antoi teille hengen, ja sai aikaan voimaa – onko se kirjoitetun sanan toteuttamisesta vai uskollisuuden kuuntelemisesta?

6 איכנא דהימן אברהם לאלהא ואתחשבת לה לזדיקו:

puhtaudelle hänelle luettiin se ja Jumalalle Abraham uskoi kuten .

Niin kuin Abraham uskoi Jumalaa, ja se luettiin hänelle vanhurskaudeksi.

7 דעו הכיל דאילין דמן הימנותא אנון הנון אנון בניא

lapset ovat nämä ovat uskollisuudesta jotka ne että sen tähden tietäkää .

דאברהם:

Abrahamin

Sen tähden tietäkää, että ne, jotka ovat siitä uskollisuudesta, he ovat Abrahamin lapsia.

8 מטל גיר דקדם ידע אלהא דבהימנותא הו מזדדקינ עממא

kansakunnat vanhurskautetaan se uskollisuudessa että Jumala tiesi edeltä sillä koska .

קדם סבר לאברהם איך דאמר כתבא קדישא דבך נתברכון

siunatuiksi tulevat sinussa että pyhät kirjoitukset sanovat jotka kuin Abrahamille toivon edessä

כלהון עממא:

kansakunnat ne kaikki

Sillä koska Jumala edeltä tiesi, että kansakunnat vanhurskautetaan uskollisuudessa, Abrahamin toivon edessä, niin kuin pyhät kirjoitukset sanovat, että "sinussa tulevat kaikki kansakunnat siunatuiksi".

9 מדין מהימנא הו מתברכינ באברהם מהימנא:

uskova Abraham kautta siunatut on uskovia niin siis .

Niin siis uskovat ovat siunattuja, sen uskovan Abrahamin kautta.

10 איליין גיר דמן עבדא אנון דנמוסא תחית לוטתא אנון כתיב

kirjoitettu ovat kiroukselle alla sanan ovat teoista jotka sillä ne .

גיר דליט הו כלמן דלא נעבד כל דכתיב בנמוסא הנא:

tämä sanassa kirjoitettu joka kaikki tekevä ei joka jokainen on kirottu että sillä

Sillä ne, jotka ovat teoista, ovat sen kirouksen sanan alla, sillä kirjoitettu on, että "kirottu on jokainen, joka ei tee kaikkea sitä, mitä tässä sanassa on kirjoitettu".

11 דלא דיין מזדדק אנש בנמוסא לות אלהא הדא גליא הי

se paljastettu tämä Jumala luokse sanassa ihminen vanhurskauteta sillä ettei .

מטל דכתיב דזדיקא בהימנותא נחא:

elävä uskollisuudessa vanhurskas että kirjoitettu että koska

Sillä se, ettei kukaan puhdistu kirjoitetun sanan kautta, on Jumalalle selvää, koska kirjoitettu on, että "vanhurskas on elävä sen uskollisuuden kautta".

12 נמוסא דיין לא הוא מן הימנותא אלא מן דנעבד איליין

nämä tekevä joka kuka vaan uskollisuudesta ollut ei sillä sana .

דכתיבן בה נחא בהיין:

heissä elävä siinä kirjoitetut jotka

Sillä se sana ei ollut uskollisuudesta, vaan siitä, että kuka ne on tekevä, jotka ovat siinä kirjoitetut, on siitä elävä.

13 לן דין משיחא זבנן מן לוטתא דנמוסא והו הוא חלפין

puolestamme tuli hän ja sanan kirouksesta lunasti Messias mutta meille .

לוטתא כתיב גיר דליט הו כלמן דמתתלא בקיסא:

puussa ripustettu joka jokainen on kirottu sillä kirjoitettu kiroukselle

Mutta meidät Messias lunasti tuosta sanan kirouksesta, ja hän tuli meidän puolestamme kiroukseksi, sillä kirjoitettu on, "kirottu olkoon jokainen, joka on puuhun ripustettu".

14 דבעממא תהוא בורכתה דאברהם בישוע משיחא וחנן

me ja Messias Jeshuassa Abrahamin siunauksensa oleva kansakunnissa että .

נסב שוודיא דרוחא בהימנותא:

uskollisuudessa hengen lupaus saamme

Että kansakunnissa olisi se Abrahamin siunaus, Messias Jeshuan kautta, ja me saisimme sen hengen lupauksen siinä uskollisuudessa.

15 אחי איך דבית בנינשא אמר אנא דדיתקא דברנשא

ihmispojan liitto että minä sanon ihmislapset huoneen kuin veljeni .

דאשתררת אנש לא מסלא או משחלף בה מדם:

mitään siinä muuta tai hylkää ei ihminen vahvistettu joka

Veljeni, kuin perhekunnan ihmisille minä sanon, että sellainen ihmisten liitto, joka on vahvistettu, sitä ei kukaan hylkää, tai siitä mitään vaihda pois.

16 לאברהם דין אתמלך מולכנא ולזרעה ולא אמר לה

hänelle sanoi eikä siemenelleen ja lupaus luvattiin mutta Abrahamille .

דלזרעך איך דלסגיאא אלא לזרעך איך דלחד הו דאיתוהי

se on joka hän yhdelle että kuin siemenellesi vaan monille että kuin siemenillesi

משיחא:

Messias

Mutta se on lupaus, joka luvattiin Abrahamille ja hänen siemenelleen, eikä hänelle sanottu "siemenillesi", niin kuin monille, vaan "siemenellesi", niin kuin yhdelle – hän, joka on Messias.

Luvattu lupaus, on aramean erittäin voimallinen sanonta lupauksesta, joka viittaa myös kuninkaaseen –
molemmissa sanoissa kuningas mukana, מלך

17 **הדא דין אמר אנא דדיתקא דמן קדים אשתררת מן אלהא**

Jumalasta vahvistettu ensimmäisestä joka liitto että minä sanon sillä tämän .

במשיחא נמוסא הו דהוא מן בתר ארבע מאא ותלתין שנין

vuodet 30 ja sataa neljä perästä oli joka hän sana Messiaassa

לא משכח דנסליה ונבטל מולכנא:

lupausta peruuttaa ja sitä poistaa pysty ei

Sillä tämän minä sanon; että se liitto, jonka Jumala alusta vahvisti Messiaan kautta –se sana, joka tuli neljäsataa kolmekymmentä vuotta myöhemmin, ei voi sitä poistaa, eikä sitä lupausta mitätöidä.

18 **אן דין מן נמוסא הי ירתותא מכיל לא הות מן מולכנא**

lupauksesta oli ei siis perintöosa on sanasta mutta jos .

לאברהם דין במולכנא הו יהב לה אלהא:

Jumala hänelle antoi se lupauksessa mutta Abrahamille

Mutta jos se perintöosa onkin sanasta, eikä Abrahamin lupauksesta? Mutta Jumala antoi sen hänelle lupauksessa.

19 **מנא הכיל נמוסא מטל מסטינותא אתתוסף עדמא דנאתא**

tulisi kunnes lisättiin luopumuksen tähden sana sen tähden miksi .

זרעא הו דלה הוא שוודיא ואתיהב הו נמוסא ביד מלאכא

enkelit kautta sana se annettu ja lupaus oli hän jolle hän siemen

באידא דמצעיא:

välimiehen kädessä

Miksi sitten se sana on? Se lisättiin luopumuksen tähden, kunnes tulisi se siemen, hän, jolle se lupaus oli, ja se sana annettiin enkelien kautta, välimiehen käden kautta.

20 **מצעיא דין לא הוא דחד אלהא דין חד הו:**

on yksi mutta Jumala yhden ollut ei mutta välimies .

Mutta välimies ei ollut yhtä varten – mutta Jumala on yksi.

21 נמוסא הכיל סקובלא הו דמולכנא דאלהא חס אלו גיר

sillä jos ei niin! Jumalan lupauksen on päin vastoin sen tähden sana .

אתיהב הוא נמוסא אינא דמשכח הוא למחיו שריראית

totuudellisesti elävöittää oli pystyy että sellainen sana oli annettu

מן נמוסא הויא הות זדיקותא:

vanhurskaus ollut olisi sanasta

Onko se sana sitten vastoin Jumalan lupausta? Ei missään tapauksessa! Sillä jos se sana, joka oli annettu, olisi voinut antaa todellisen elämän, silloinhan se vanhurskaus olisi tullut kirjoitetun sanan kautta.

22 אלא חבש כתבא כלמדס תחית חטיתא דמולכנא

lupaus että synti alle asiat kaikki kirjoitus sulkenut vaan .

בהימנותא דישוע משיחא נתיהב לאילין דמהימנין:

uskovia jotka niille annettaisiin Messias Jeshuan uskollisuudessa

Mutta se kirjoitus on sulkenut kaikki asiat synnin alle, että se lupaus Jeshuan, Messiaan, uskollisuuden kautta annettaisiin niille, jotka ovat uskovia.

23 עדלא דין תאתא הימנותא נמוסא נטר הוא לן כד חבישינן

suljettiin kun meille oli varjeleva sana uskollisuus tulisi mutta kunnes .

להימנותא דעתידא הות למתגליו:

ilmestyvälle oli tuleva joka uskollisuudelle

Mutta kunnes se uskollisuus tulisi, se sana oli varjelemassa meitä, kun meidät suljettiin siihen uskollisuuteen, joka oli tuleva ilmestymään.

24 נמוסא הכיל תראא הוא לן לות משיחא דמן הימנותא

uskollisuudesta että Messiaalle luokse meille oli opas sen tähden sana .

נזדדק:

vanhurskautetaan

Sen tähden, se sana oli meille oppaana Messiaan luokse, että meidät siitä uskollisuudesta vanhurskautettaisiin.

25 כד אתת דין הימנותא לא הוין תחית תראא:

opas alla olleet emme uskollisuus mutta tuli kun .

Mutta kun se uskollisuus tuli, emme olleet oppaan alla.

26 כלכון גיר בניה אנתון דאלהא בהימנותא דישוע משיחא:

Messias Jeshuan uskollisuudessa Jumalan te lapsia sillä te kaikki .

Sillä te kaikki olette Jumalan lapsia, Jeshuan, Messiaan, uskollisuudessa.

Tai, uskollisuuden kautta. *Be-* voi arameassa tarkoittaa molempia, niin kuin edeltä on varmasti jo näkynyt.

27 אילין גיר דבמשיחא עמדתון למשיחא לבשתון:

pukeutuneet Messiaalle kastetut Messiaassa jotka sillä ne .

Sillä ne, jotka ovat Messiaassa kastetut, ovat Messiaaseen pukeutuneet.

28 לית יהודיא ולא ארמיה לית עבדא ולא בר חארא לית

ei ole vapauden poika eikä palvelija ei ole aramealainen eikä jehudalainen ei ole .

דכרא ולא נקבתא כלכון גיר חד אנתון בישוע משיחא:

Messias Jeshuassa olette yksi sillä te kaikki nainen eikä mies

Ei ole juutalaista eikä aramealaista, ei ole työntekijää eikä vapaata, ei ole miestä eikä naista, sillä te kaikki olette yksi, Jeshuassa, Messiaassa.

Jastrowin sanakirjan mukaan aramealaisella voitiin tarkoittaa myös roomalaista.

29 ואן דמשיחא אנתון מכיל זרעה אנתון דאברהם וירתא

perilliset ja Abrahamin te siemenensä siis te Messiaan jos ja .

במולכנא:

lupauksessa

Ja jos te olette Messiaan, te olette siis hänen, Abrahamin, siementään – ja perillisiä sen lupauksen kautta.

4:1 אמר אנא דין דכמא זבנא דירתא טלא לא פריש

erilainen ei lapsi perillinen että aikaa sen verran että mutta minä sanon .

מן עבדא כד מרא הו דכלהון:

heidän kaikkien on herra kun palvelijoista

Mutta minä sanon, että niin kauan kuin perillinen on lapsi, ei hän eroa palvelijoista, vaikka onkin heidän kaikkien herra.

2 אלא תחית אפטרופא איתוהי ורבי בתא עדמא לזבנא דסם

asettama joka hetkelle saakka huone suuret ja on vartijat alla vaan .

אבוהי:

isänsä

Vaan on vartijoiden ja huoneen johtajien alla oman isänsä asettamaan hetkeen saakka.

3 הכנא אף חנן כד ילודא הוין תחית אסטוכסוהי דעלמא

maailman alkeisvoimat alla olimme lapsia kun me myös näin .

משעבדין הוין:

olimme alistetut

Tällä tavalla myös me, kun olimme alaikäisiä, olimme maailman alkeisvoimien alaisuudessa.

4 כד מטא דין שולמה דזבנא שדר אלהא לברה והוא

oli ja poikansa Jumala lähetti ajan loppunsa mutta tuli kun .

מן אנתתא והוא תחית נמוסא:

sana alla oli ja vaimosta

Mutta kun tuli sen ajan loppu, Jumala lähetti oman poikansa, ja hän oli vaimosta, ja hän oli sen sanan alla.

5 דלאילין דתחית נמוסא אנון נזבן ונקבל סימת בניא:

lapset asema saivat ja ostaisi ovat sana alla jotka ne että .

Että hän ostaisi ne, jotka ovat sen sanan alla, ja he saivat lasten aseman.

6 ודאיתכון דין בניא שדר אלהא רוחא דברה ללבותכון הי

se sydämillenne poikansa henki Jumala lähetti lapsia mutta olette jotka ja .

דקריא אבא אבון:

isämme isä kutsuu joka

Mutta teille, jotka olette lapsia, Jumala lähetti poikansa hengen sydämillenne, sen, joka kutsuu, "isä, meidän isämme!"

Tässä taas jostain syystä aramean sana on laitettu sellaisenaan kreikan tekstiin. Αββᾶ, ὁ πατήρ.

7 מכיל לא הויתון עבדא אלא בניה ואן בניה אף ירתא

perillisiä myös lapsia jos ja lapsia vaan palvelijoita olette ette siis .

דאלהא ביד ישוע משיחא:

Messias Jeshuan kautta Jumalan

Te ette siis ole työntekijöitä, vaan lapsia – ja jos te olette lapsia, te olette myös Jumalan perillisiä, Messias Jeshuan kautta.

8 הידין גיר כד לא ידעין הויתון לאלהא פלחתון להנון

näille palvelitte Jumalalle olitte tiesitte ei kun sillä silloin .

דמן כינהון לא הוּו אלהא:

jumalat ollut ei luonnostaan jotka

Sillä silloin, kun te ette tunteneet Jumalaa, te palvelitte niitä, jotka eivät luonnostaan ole jumalia.

9 השא דין דיִדעתון לאלהא ויתיראית דאתידעתון מן אלהא

Jumalasta tunnettuja olette että erityisesti ja Jumalalle tuntemaan mutta nyt .

תוב הפכתון לכוּן על הנון אסטוכסא מרעא ומסכנא ומן דריש

hallitsevista ja heikot ja sairaut alkeisvoimat nämä ylle teille kääntyneet taas

צביתון למשתעבדו להון:

heille alamaisuudelle tahdoitte

Mutta nyt te olette tulleet tuntemaan Jumalan, ja erityisesti Jumala tuntee teidät, te olette taas kääntyneet näiden sairaiden ja heikkojen ja hallitsevien alkeisvoimien puoleen, ja niille te tahdoitte olla alamaisia.

10 יומא וירחא זזבנא ושניא נטריתון:

varjelette vuosia ja aikoja ja kuuta ja päiviä .

Te seuraillette päiviä ja kuuta, ja aikoja ja vuosia!

11 דחל אנא דלמא סריקאית לאית בכון:

teissä ollut turhaan olenko? minä pelkään .

Minä pelkään; olenko turhaan ollut teidän keskuudessanne?

12 הוּו אכּוּתִי מִטֵּל דֹאף אַנָּא אַכּוּתְכוֹן הוּיִת אַחִי בַעֲא אַנָּא

minä pyydän veljeni ollut te kuin minä myös että koska minä kuin olkaa .

מִנְכוֹן לֹא מִדָּם אַסְכַּלְתוֹן בִּי:

minussa loukanneet mitään ei teistä

Olkaa niin kuin minä, koska myös minä olen ollut kuin te – veljeni, minä pyydän! Ette te ole minua mitenkään loukanneet.

13 יִדְעִין אַנְתוֹן גִּיר דְּבַכְרִיהוֹת בַּסְרִי סַבְרַתְכוֹן הוּיִת מִן קְדִים:

ensimmäisestä olen teitä evankelioinut lihassani heikkoudessa että sillä te tiedätte .

Sillä te tiedätte, että lihani heikkoudessa minä olen teitä aikaisemmin evankelioinut.

14 וְנִסְיוֹנָא דְּבַסְרִי לֹא שְׁטַתוֹן וְלֹא נְדַתוֹן אֵלֶּא אִיךְ דְּלַמְלֵאכָא

sanansaattajan kuin vaan halveksineet ettekä pilkanneet ette lihani koetusta ja .

דֹּאֵלֵהָא קַבְלַתוֹנִי וְאִיךְ דְּלִישׁוּעַ מִשִּׁיחָא:

Messias Jeshuan että kuin ja minut vastaanotitte Jumalan

Ja minun lihani koettelemusta te ette pilkanneet, ettekä halveksineet, vaan otitte minut vastaan kuin Jumalan sanansaattajan, ja Messias Jeshuan.

15 אִיכּוּ הַכִּיל טוֹבְכוֹן סֵהַד אַנָּא גִיר עֲלִיכוֹן דֹּאֵלוּ מִשְׁכַּחַא הוּת

olisi mahdollista jos että yllenne sillä minä todistan hyvyttenne sen tähden missä .

עֵינִיכוֹן חֲצִין הוּיִתוֹן וְיֵהֲבִין לִי:

minulle antaneet ja olisitte kaivaneet silmänne

Sen tähden, missä on teidän hyvyttenne? Sillä minä todistan teistä, että jos olisi mahdollista, te olisitte kaivaneet silmännekin päästänne ja antaneet ne minulle!

16 דְּלֵמָּא בַּעֲלִדְבַבָּא הוּיִת לְכוֹן דֹּאכְרֹזַת לְכוֹן שְׁרָרָא:

totuus teille saarnannut että teille tullut viholliseksi olenko .

Olenko tullut teidän viholliseksenne, saarnatessani teille sitä totuutta?

17 חסמין בכון לא הוא לשפירתא אלא למחבשכון הו צבין

tahtovat se alistamisellenne vaan kaunistukseksi ole ei teissä kuorivat .

דאנתון תהוון חסמין בהון:

heissä kirkastatte olisitte te että

He muotoilevat teitä, ei kaunistamiseksi, vaan teidän alistamiseksi. He tahtovat, että te alkaisitte tekemään heitä kirkkaammiksi!

18 שפיר הו דין דתתחסמון בשפירתא בכלזבן ולא אמתי

silloin eikä ajan kaiken kauneudessa jäljittelisitte että kuin se kaunista .

דלותכון אנא בלחוד:

yksin minä luonanne että

Se on kaunista, että muotoudutte sen kauneuden kautta koko ajan, eikä vain silloin, kun minä olen teidän kanssanne.

19 בני אילין דמן דריש מחבל אנא עדמא דנתתציר בכון

teissä kuva valmistuva että kunnes minä työssä ylhäältä jotka ne lapseni .

משיחא:

Messias

Minun lapseni, jotka olette ylhäältä! Minä teen työtä, kunnes Messiaan kuva valmistuu teissä!

20 צבא הוית דין דאהוא לותכון השא ואשחלף ברת קלי מטל

koska ääneni tytär muuttaa ja nyt luonanne oleva mutta ollut tahdon .

דתמיה אנא בכון:

teissä minä hämmästynyt

Mutta minä tahtoisin olla nyt teidän luonanne, ja muuttaa äänenikin, koska niin ihmettelen teitä!

Brat kalli, ääneni tytär. Tarkoittaa puheääntä.

21 אמרו לי אנתון אילין דצבין דנהוון תחית נמוסא לה

sille sana alla olisivat että tahtovat jotka ne te minulle kertokaa .

לנמוסא לא שמעין אנתון:

te kuule ette sanalle

Kertokaa minulle; te, jotka tahdotte olla sen kirjoitetun sanan alla, ettekö te kuule sitä sanaa?

Sekä arameassa, että hebreassa *shma* on kuunnella, kuulla, ymmärtää, ojentautua kuulemansa mukaan.

22 כתיב גיר דלאברהם תרין בנין הוו לה חד מן אמתא וחד

yksi ja orjattaresta yksi hänelle oli pojat kaksi Abraham että sillä kirjoitettu .

מן חארתא:

naisesta vapaasta

Sillä Abrahamista on kirjoitettu, että hänellä oli kaksi poikaa; yksi orjattaresta ja yksi vapaasta naisesta.

23 אלא הו דמן אמתא בבסר אתילד הו דין דמן חארתא

naisesta vapaasta joka mutta hän syntyi lihassa orjattaresta joka hän vaan .

במולכנא הוא:

on lupauksessa

Mutta hän, joka on orjattaresta, syntyi lihan kautta, mutta hän, joka on vapaasta naisesta, on lupauksen kautta.

24 הלין דין איתיהין פלאתא דתרתין דיתקס חדא דמן טור

vuoresta joka yksi liiton kahden vertaus ovat mutta nämä .

סיני ילדא לעבדותא דאיתיה הגר:

Hagar on joka orjuudelle synnyttää Sinai

Mutta nämä ovat vertaus kahdesta liitosta, yksi Sinain vuoresta, joka synnyttää orjuuteen, joka on Hagar.

25 הגר גיר טורא הו דסיני דבארביא ושלמא להדא אורשלם

Jerusalem tälle antautuu ja Arabiassa joka Sinai joka on vuori sillä Hagar .

ופלחא עבדותא הי ובניה:

lapsensa ja on orjuutta palvelee ja

Sillä Hagar on se Sinain vuori, joka on Arabiassa, ja tälle on annettu Jerusalem, ja se lapsineen palvelee orjuutta.

26 הי דין אורשלים עליתא חארתא הי דאיתיה אמן:

äitimme on joka se vapaa yläpuolella Jerusalem mutta se .

Mutta se Jerusalem, joka on ylhäällä ja joka on meidän äitimme, on se vapaa.

27 כתיב גיר דאתבסמי עקרתא הי דלא ילדא ואתפצחי וגעי

huuda ja riemuitse ja kannan ei joka hän hedelmätön iloitse että sillä kirjoitettu .

הי דלא מחבלא מטל דסגיו בניה דצדיתא יתיר מן בניה

lapsia kuin enemmän hylätty joka lapsia lisääntyy koska synnyttä ei joka se

דבעילתא:

aviovaimon

Sillä kirjoitettu on, että "iloitse, hedelmätön, joka et kannan, ja riemuitse ja huuda, joka et synnyttä, sillä hylätylle on tuleva enemmän lapsia kuin aviovaimolle".

28 חנן דין אחי איך איסחק בני מולכנא חנן:

me lupaus lapset Ishak kuin veljeni mutta me .

Mutta me, veljeni, olemme kuin Ishak – me olemme lupauksen lapsia!

29 ואיך דהידין הו דיליד הוא בבסרא רדף הוא להו דברוחא

hengessä joka häntä oli vainosi lihassa oli syntyi joka hän silloin kuin ja .

הכנא אף השא:

nyt myös siten

Ja niin kuin silloin; hän, joka syntyi lihan kautta, vainosi häntä, joka syntyi hengen kautta – näin on myös nyt.

30 אלא מנא אמר כתבא אפקיה לאמתא ולברה מטל דלא

ettei koska pojalleen ja orjattarelle se pois aja kirjoitus sanoo mitä vaan .

נארת ברה דאמתא עם ברה דחארתא:

naisen vapaan poikansa kanssa orjattaren poikansa perivä

Mutta mitä kirjoitus sanoo? "Aja pois orjatar poikineen, koska orjattaren poika ei tule perimään vapaan naisen pojan kanssa".

31 חנן הכיל אחי לא הוין בני אמתא אלא בני חארתא:

nainen vapaa lapseni vaan orjatar lapseni ole emme veljeni sen tähden me .

Sen tähden, veljeni, me emme ole orjattaren lapsia, vaan vapaan naisen lapsia.

5:1 קומו הכיל בחירותא הי דמשיחא חררן ולא תתכדנון

ikeen alle menkö älkääkä vapautti Messias joka se vapaudessa sen tähden pysykää .

תוב בנירא דעבדותא:

orjuuden ikeessä taas

Pysykää sen tähden siinä vapaudessa, johon Messias meidät vapautti, älkääkä menkö ikeen alle, uudestaan siihen orjuuden ikeeseen.

2 הא אנא פולוס אמר אנא לכוון דאן תתגזרון משיחא מדם

mikään Messias ympärileikataan jos että teille minä sanon Paulos minä katso .

לא מהנא לכוון:

teille hyödytä ei

Katso, minä, Paavali, minä sanon teille, että jos teidät ympärileikataan, Messiaasta ei ole teille mitään hyötyä.

3 מסהד אנא דין תוב לכל ברנש דמתגזר דחיב הו דכלה

kaikkensa hän velvollinen ympärileikataan joka ihmispoika kaikille taas mutta minä todistan .

נמוסא נעבד:

tekevä sana

Mutta minä todistan teille taas, että jokainen mies, joka ympärileikataan, on velvollinen toteuttamaan kaiken kirjoitetun sanan.

4 אתבטלתון לכוון מן משיחא אילין דבנמוסא מזדדקיתון

vanhurskautetut sanassa jotka ne Messiaasta teille olette tehneet tyhjäksi .

ומן טיבותא נפלתון:

langenneet hyvydestä ja

Te olette tehneet tyhjäksi olemisenne Messiaassa, ne jotka ovat sanan kautta vanhurskautettuja, ja olette langenneet pois siitä siunauksesta.

Pientä tulkintaa tässä, lähes joka versio lisää jotain "tahdotte tulla sanan kautta...", vaikkei sitä ole kreikassakaan.

5 חנן גיר ברוחא דמן הימנותא לסברא דזדיקותא מקוינן:

odotamme vanhurskauden toivolle uskollisuudesta joka hengessä sillä me .

Sillä hengessä me odotamme sitä vanhurskauden toivoa, joka on siitä uskollisuudesta.

6 במשיחא גיר ישוע לא גזורתא מדם איתיה ולא עורלותא

ympärileikkaamattomuus eikä ole mitään ympärileikkaus ei Jeshua sillä Messiaassa .

אלא הימנותא דמתגמרא בחובא:

rakkaudessa täydellistyy joka uskollisuus mutta

Sillä Jeshuassa, Messiaassa, ei ympärileikkaus ole mitään, eikä ympärileikkaamattomuus, vaan uskollisuus, joka tulee täydelliseksi rakkaudessa.

Aramean מתגמרא – täydellistyy, on luettu kreikkaan מתעבדא – tekee työtä, joka on muuten sanatarkasti orjatyötä. Taas kerran aramea sanoo asian selkeämmin, ja asialle on selkeä selityskin.

7 שפיר רהטין הויתון מנו דודכון דלשררא לא תתטפיוסון:

tottelette ette totuudelle että teitä kiihotti kuka olitte juoksitte kauniisti .

Te juoksitte kauniisti – kuka teitä kiihotti, ettette tottele totuutta?

Kreikan kalos on hyvää, aramean safir on kaunista. Molemmat sanat voi kyllä kääntää molemmilla tavoilla.

8 פיסכון לא הוא מן הו דקרכון:

teidät kutsui joka hänestä ollut ei kääntymisenne .

Teidän kääntymisenne ei ollut hänestä, joka teidät kutsui!

9 חמירא קליל כלה גבילתא מחמע:

kohottaa taikina kaiken vähäinen hiiva .

Vähäinen hiiva kohottaa koko taikinan.

Kohottaa, sana vain tässä, 1Kor.5:6 ja TgEz.12:19, se voi olla jotain muutakin leipomiseen liittyvää..

10 אנא תכיל אנא עליכון במרן דמדם אחרין לא מתרעיתון

ajatuksenne ette toisille asiat että Herrassamme yllenne minä luotan minä .

ואינא דדלח לכון הו נסיבריוהי לדינא מן דאיתוהי:

se on joka kuka tuomiolle hänet tullaan antamaan hän teille vaivaa joka sellainen ja

Minä luotan meidän Herrassamme, ettette muita mieltisi, ja sellainen, joka teitä vaivaa, hänet tullaan antamaan sille tuomiolle, kuka onkin.

11 **אנא דין אחי אלו עדכיל גזורתא מכרז הוית למנא מתרדף**

vainottu miksi minä saarnaan ympärileikkausta vielä jos veljeni mutta minä .

הוית דלמא אתבטל לה כשלה דזקיפא:

ristiinnaulitsemisen loukkaus hänelle tyhjäksi tehty olenko ollut

Mutta veljeni, jos minä vielä saarnaan ympärileikkausta, miksi olin vainottu? Olenko minä tehnyt tyhjäksi sen ristiinnaulitsemisen loukkauksen?

12 **אשתוף דין אף מפסק נפסקון הנון דדלחין לכוון:**

teille vaivaavat jotka nämä leikattaisiin leikkaamalla myös mutta haluaisin .

Mutta minä haluaisin myös, että nämä, jotka teitä vaivaavat, leikkaamalla leikattaisiin!

13 **אנתון דין לחארותא הו אתקריתון אחי בלחוד לא תהוא**

olisi ei yksin veljeni kutsutut on vapaudelle mutta teidät .

חארותכון לעלת בסרא אלא בחובא הויתון משתעבדין חד

yksi palvelette olisitte rakkaudessa vaan lihassa mahdollisuus vapautenne

לחד:

yhdelle

Mutta teidät on kutsuttu vapauteen, veljeni. Älköön vain vapautenne olko mahdollisuus lihalle, vaan että olisitte rakkaudessa palvelemassa toinen toistanne.

14 **כלה גיר נמוסא בחדא מלתא מתמלא בהי דתחב לקריבך**

lähimmäisesi rakasta että tässä täytetty sana yhdessä sana sillä kaikkensa .

איך נפשך:

sieluasi kuin

Sillä kaikki kirjoitettu sana on täytetty tässä yhdessä sanassa, että "rakasta lähimmäistäsi kuin omaa sieluasi".

15 **אן דין חד לחד מנכתיתון ואכליתון חזו דלמא חד מן חד**

yhdestä yksi ettette katsokaa te syötte ja purette yhdelle yksi mutta jos .

תסופון:

hävitä

Mutta jos te toinen toistanne purette ja syötte, katsokaa, ettette toinen toistanne hävitä.

16 אמר אנא דיין דברוחא הויתון מהלכין ורגתא דבסרא לא

ei lihan himoa ja vaellatte olisitte hengessä että mutta minä sanon .

מן מתום תעבדון:

teette milloinkaan

Mutta minä sanon, että vaeltakaa, olkaa hengessä, ja ette milloinkaan toteuta lihan himoa.

17 בסרא גיר ראג מדם דנכא לרוחא ורוחא רגא מדם דנכא

vastustaa asiaa himoitsee henki ja hengelle vastustaa asiaa himoitsee sillä liha .

לבסרא ותריהון סקובלא אנון חד דחד דלא מדם דצביתון

tahdotte mitä asiaa ettei yhden yksi ovat päin vastoin molemmat ja lihalle

תהוון עבדין:

teette oleva

Sillä liha himoitsee, vastustaa henkeä, ja henki himoitsee sitä, mikä vastustaa lihaa, ja molemmat ovat toinen toistaan vastaan, niin ettette tee sitä, mitä te tahtoisitte.

18 אן דיין ברוחא מתדברין אנתון לא הויתון תחית נמוסא:

sana alla te ole ette te johdatettavina hengessä mutta jos .

Mutta jos te olette hengessä johdatettavina, te ette ole sen kirjoitetun sanan alla.

19 ידיעין אנון גיר עבדוהי דבסרא דאיתיהון זניותא טנפותא

saastaisuus haureus ovat jotka lihan tekonsa sillä ovat tunnetut .

צחנותא:

aviorikos

Sillä lihan teot ovat tunnettuja, jotka ovat haureus, saastaisuus, aviorikos.

20 פולחנא דפתכרא חרשותא בעלדבבותא חרינא טננא

kiihottaminen riita vihamielisyys noituus epäjumalien palvonta .

חמתא עצינא פלגותא סדקא:

harhaoppi hajaannus pilkka raivo

Epäjumalien palvonta, noituus, vihamielisyys, riita, kiihottaminen, raivo, pilkka, jakaantuminen, harhaoppi.

21 חסמא קטלא רויותא זמרא וכל דלהלין דמין ואילין דהלין

näiden ne ja kuin sellaisia kaikki ja kapina juopumus murha kateus .

סערין איך דמן לוקדם אמרת לכון אף השא אמר אנא

minä sanon nyt myös teille sanoin aikaisemmin että kuin harjoittavat

דמלכותה דאלהא לא ירתין:

perivät ei Jumalan valtakuntansa että

Kateus, murha, juopumus, kapina ja kaikkea sellaista, kuin nämä ovat, jotka näitä harjoittavat, niin kuin jo aikaisemmin sanoin teille, minä sanon myös nyt, että he eivät peri Jumalan valtakuntaa.

22 פארא דין דרוחא איתיהון חובא חדותא שלמא מגרת

varasto rauha ilo rakkaus ne ovat hengen mutta hedelmät .

רוחא בסימותא טבותא הימנותא:

uskollisuus hyvyys suloisuus hengen

Mutta hengen hedelmiä ovat rakkaus, ilo, rauha, pitkämielisyys, ihanuus, hyvyys, uskollisuus.

23 מכיכותא מסיברנותא על הלין נמוסא לא סים:

asetettu ei sana näitä vastaan kärsivällisyys nöyryys .

Nöyryys, kärsivällisyys – näitä vastaan kirjoitettua sanaa ei ole asetettu.

24 אילין דין דדמשיחא אנון בסרהון זקפו עם כלהון כאבוהי

heikkoutensa ne kaikki kanssa ristiinnaulittu heidän lihansa ovat Messiaan jotka mutta ne .

ורגיגתה:

himonsa ja

Mutta ne, jotka ovat Messiaan, ovat ristiinnaulinneet lihansa, kaikkien heikkouksiensa ja himojensa kanssa.

25 נחא הכיל ברוחא ולרוחא נשלם:

antautukaamme hengelle ja hengessä sen tähden eläkäämme .

Sen tähden, eläkäämme hengessä, ja antautukaamme sille hengelle!

26 ולא נהוא סריקי שובחא דמקלין חד על חד וחסמין

kadehdimme ja yksi ylle yksi halveksimme että kirkkaus vailla olko älkäämme ja .

חד בחד:

yhdessä yksi

Ja älkäämme olko vailla sitä kirkkautta; halveksien toinen toistamme ja kadehtien toinen toistamme.

6:1 אחי אן אנש מנכון נתקדם בסכלותא אנתון אילין

ne te virheessä voittava teistä ihminen jos veljeni .

דברוח אנתון אתקנוהי ברוחא מכיכתא והויתון זהירין

varovaiset olkaa ja nöyryys hengessä hänet palauttakaa ovat hengessä jotka

דדלמא אף אנתון תתנסון:

kiusatut te myös ettette

Veljeni, jos joku ihminen teistä tulee rikkomuksen voittamaksi, te, jotka olette hengessä, palauttakaa hänet siinä nöyryyden hengessä, ja olkaa varovaiset, ettette myös te tulisi kiusatuiksi.

2 וטענו יוקרא דחדדא דהכנא ממליתון נמוסה דמשיחא:

Messiaan sanansa täytätte siten sillä toistenne taakkoja kantakaa ja .

Ja kantakaa toistenne taakkoja, sillä siten te täytätte Messiaan sanan.

3 אן גיר אנש סבר דאיתוהי מדם כד לא איתוהי נפשה

sielunsa hän ole ei kun mitään on että toivoo ihminen sillä jos .

מטעא:

eksyttäjä

Sillä jos joku toivoo olevansa jotain, vaikka hän ei mitään ole, hän on oman sielunsa eksyttäjä.

4 אלא אנש עבדה נהוא בקא והידין בינוהי לנפשה נהוא

oleva sielulleen itsessään silloin ja koetella tulisi tekonsa ihminen mutta .

שובהרה ולא באחרנא:

toisissa eikä kerskauksensa

Vaan ihmisen tulee koetella omat tekonsa, ja silloin hänen kerskailunsa on hänen omalle sielulleen, eikä toisissa.

5 כלנש גיר מובלא דנפשה נשקול:

kannettava sielunsa kuorma sillä jokaisen .

Sillä jokaisen on kannettava oman sielunsa kuorma.

6 נשתותף דין הו דשמע מלתא להו מן דמשמע לה בכלהין

kaikessa hänelle saarnaa kuka hänelle sana kuulee joka hän mutta jakakoon .

טבתא:

hyvää

Mutta joka sanaa kuulee, jakakoon kaikkea hyvää hänelle, joka saarnaa.

7 לא תטעון אלהא לא מתבזח מדם דזרע גיר בר אנשא הו

hän ihminen poika sillä kylvää joka mitään häpeään laita ei Jumala eksykö älkää .

הו חצד:

niittää hän

Älkää eksykö. Jumala ei mitään laita häpeään! Sillä "mitä ihminen kylvää, sitä hän niittää".

8 מן דבבסר זרע מן בסרא חבלא הו חצד ומן דברוח זרע

kylvää hengessä kuka ja niittää hän turhuus lihasta kylvää lihassa kuka .

מן רוחא היא דלעלם נחצוד:

niittävä iankaikkisen elämän hengestä

Kuka lihassa kylvää, lihasta turhuuden niittää, ja kuka hengessä kylvää, hengestä iankaikkisen elämän niittää.

9 וכד עבדינן דטב לא הות מאנא לן נהוא גיר זבנא דנחצוד

niitämme että aikaa sillä oleva meille tylsämielisiä olko älkää hyvää teemme kun ja .

ולא תמאן לן:

meille väsy emme ja

Ja kun hyvää teemme, älkäämme veltostuko, sillä tulee aika, että saamme niittää, kun emme väsy.

10 השא הכיל עד זבנא אית לן נפלוח טבתא לות כלנש

jokainen luokse hyvää tehkäämme meille on aikaa saakka sen tähden nyt .

יתיראית לות בני ביתא דהימנותא:

uskollisuuden huone lapset luokse erityisesti

Sen tähden, kun meillä on vielä aikaa, tehkäämme hyvää jokaiselle, erityisesti sen uskollisuuden perhekunnan lapsille.

11 חזו אילין כתיבן כתבת לכון באידי:

kädessäni teille kirjoitin kirjoitukset ne katsokaa .

Katsokaa, ne kirjoitukset minä kirjoitin teille oman käteni kautta.

12 אילין דצבין דנשתבהרון בבסרא הנון אלצין לכון דתגזרון

ympärileikataan että teille kehottavat nämä lihassa kehuskelevat tahtovat jotka ne .

דבלחוד בזקיפה דמשיחא לא נתרדפון:

vainottaisi ei Messiaan ristiinnaulitsemisessaan yksin että

Nämä, jotka lihassa kehuskelevat, jotka kehottavat teitä ympärileikkaamaan, tahtovat sillä vain, ettei heitä Messiaan ristiinnaulitsemisen tähden vainottaisi.

13 אפלא גיר הנון הלין דגזרין נטרין נמוסא אלא צבין

tahtovat vaan sana pitävät ympärileikatut he nämä sillä myös eikä .

דתגזרון דבבסרכון דילכון נשתבהרון:

kehuskelisivat teidän lihastanne että ympärileikataan että

Sillä eivät edes nämä ympärileikatut pidä sitä kirjoitettua sanaa, vaan tahtovat, että teidät ympärileikataan, että saavat kehuskella teidän lihastanne.

14 לי דין לא נהוא לי דאשתבהר אלא בזקיפה דמרן ישוע

Jeshua Herramme ristiinnaulitsemisessa vaan kehua että minulle oleva ei mutta minulle .

משיחא דבה עלמא זקיף לי ואנא זקיף אנא לעלמא:

maailmalle minä ristiinnaulittu minä ja minulle ristiinnaulittu maailma hänessä että Messias

Mutta minulla ei ole muuta kehuskeltavaa, vain Herramme Jeshuan, Messiaan, ristiinnaulitsemisessa, siinä, että maailma on hänen kauttaan ristiinnaulittu minulle, ja minä olen ristiinnaulittu maailmalle.

15 לא גיר גזורתא איתיה מדם ולא עורלותא אלא בריתא

luomus vaan ympärileikkaamattomuus eikä mitään se ole ympärileikkaus sillä ei .

חדתא:

uusi

Sillä ei ympärileikkaus ole mitään, eikä ympärileikkaamattomuus, vaan uusi luomus.

16 ואילין דלהנא שבילא שלמין שלמא נהוא עליהון ורחמא

armo ja ylleen oleva rauha rauhottuvat polku tälle jotka ne ja .

ועל איסריל דאלהא:

Jumalan Israel ylle ja

Ja niille, jotka tälle polulle rauhassa astuvat, armo ja rauha on tuleva heidän ylleen, ja Jumalan Israelin ylle.

17 מכיל לי אנש עמלא לא נרמא אנא גיר כותמתה דמרן

Herramme arpensa sillä minä korottava ei murhetta ihminen minulle siis .

ישוע בפגרי שקיל אנא:

minä saanut ruumiissani Jeshua

Älkää siis kasvattako murheitani, sillä minä olen saanut ruumiiseeni Herramme Jeshuan arvet.

18 טיבותה דמרן ישוע משיחא עם רוחכון אחי אמין:

amen veljeni henkenne kanssa Messias Jeshua Herramme siunauksensa .

Meidän Herramme Jeshuan, Messiaan, siunaus olkoon teidän henkenne kanssa, veljeni. Amen.